

Adrian STAN

INAUGURAREA MONUMENTULUI VÂNĂTORILOR DIN PLOIEȘTI

THE INAUGURATION OF THE ROMANIAN CHASSEURS' MONUMENT FROM PLOIESTI

Abstract: *On the 12th of October 1897, in Ploiesti, was inaugurated the first monument erected in Romania in honour of the Romanian soldiers sacrificing their lives on the battlefield during the Independence War. Many important people participated at the ceremony: HM King Charles I, Prime Minister D.A. Sturdza, veterans and other national and local officials. At the end of 1890, some citizens of the city of Ploiesti created an Initiative Committee in order to raise a "Commemorative Column, on the Independence Boulevard", in memory of the Prahova soldiers from the Chasseurs Second Battalion. On the 31st August/11th September 1877, this battalion had conquered, together with some other Romanian Army units, the fort Grivita 1, having suffered heavy casualties. The monument was created by the Romanian sculptor George Vasilescu (1864-1898) and was realized in Italy. From its very inauguration, this monument represented one of the symbols of the city, a testimony of the heroism of Prahova soldiers who had sacrificed their lives in order to obtain the Independence.*

Proclamarea Independenței de stat a României și votarea de către cele două camere ale Parlamentului a moțiunilor prin care se lua act de „resbelul între România și Turcia” și de faptul că „ruperea legăturilor noastre cu Poarta și independența absolută a României au primit consacrarea lor oficială”¹ au reprezentat momentul final al etapei politice interne pentru cucerirea suveranității naționale. Răceala cu care a fost primită această proclamare a independenței pe plan internațional și refuzul de a o recunoaște au demonstrat că independența avea nevoie să fie consfințită și pe câmpul de luptă, spre a o impune Turciei și a fi recunoscută de Puterile europene.² După ce primele tentative ale guvernului român de a coopera militar cu Rusia au fost respinse, la 19/31 iulie 1877, Marele Duce Nicolae îi trimitea domnitorului Carol o telegramă prin care îi solicita acestuia ajutorul armatei române în sudul Dunării, la Plevna. Forțele româno-ruse de aici, care au primit numele de *Armata de Vest*, au fost puse sub comanda supremă a lui Carol, ceea ce a reprezentat o nouă victorie diplomatică românească.³ Între unitățile militare române dislocate aici se număra și Batalionul 2 Vânători. Unități de elită ale infanteriei române, trupele de vânători au fost înființate în 1860, fiind specializate în acțiuni de cercetare și luptă în avanposturi.⁴ Batalionul 2 a fost creat în 1866, la București, iar în 1869 a fost mutat în garnizoana de la Ploiești. După ce, la 14 octombrie 1874, a primit drapelul de luptă, batalionul a fost mutat la București, pentru ca, din 1876, acesta să revină la Ploiești.⁵

¹ ****Istoria românilor*, București, Editura Enciclopedică, 2003, vol. VII, Tom I, p. 659.

² *Ibidem*, p. 662.

³ Cornel I. Scafeș, Horia Vl. Șerbănescu, Corneliu M. Andonie, Ioan I. Scafeș, *Armata română în războiul de independență 1877-1878*, București, Editura Sigma, 2002, p. 58.

⁴ *Ibidem*, p. 157.

⁵ ****Marea Carte a Ploieștilor*, Ploiești, Editura Ploiești-Mileniul III, 2011, vol. I, p. 990.

La 30 august/11 septembrie 1877 s-a dat un atac general asupra Plevnei, Batalionul 2 Vânători fiind încadrat în coloana de atac a Diviziei a 4-a. După trei asalturi nereușite, îmbărbătați de maiorul Alexandru Candiano-Popescu, care preluase în acea zi comanda, Vânătorii au reușit să pătrundă și să cucerească reduta Grivița 1 în urma celui de-al patrulea atac, alături de soldații din celelalte unități militare românești și rusești participante.⁶ Eroismul ostașilor prahoveni a fost consemnat în publicațiile vremii și a avut un larg ecou în țară.

La aproape 14 ani de la război, în data de 22 noiembrie 1890, la propunerea tânărului Ioan. Gr. Sorescu, 35 de ploieșteni s-au constituit într-un Comitet de inițiativă

în scop de a ridica pe unul din rondourile bulevardului Independenței din orașul Ploesci o columnă în amintirea vitejilor vânători ai Batal. al II-lea din 1877-78, morți cu glorie în câmpiile Bulgariei⁷. (Fig.1)

O lună mai târziu, la 16 decembrie 1890, din cadrul acestui grup s-a ales un Comitet de acțiune, compus din cinci membri, împuternicit să ia toate măsurile necesare pentru a duce la bun sfârșit nobilele scop propus. Era evident că principala măsură avea să fie reprezentată de strângerea fondurilor necesare realizării monumentului. Pentru aceasta, într-un interval de doar cinci zile de la alegerea sa, Comitetul a redactat și

tipărit 3.000 de liste de subscripție, însoțite de o carte poștală pentru confirmare de primire, pe care le-a trimis diverselor persoane marcante din țară, dar și unor instituții publice, societăți etc. Expedierea tuturor listelor a durat trei săptămâni, iar răspunsurile nu au întârziat să apară.⁸ Astfel, în februarie 1891, ziarul „Voința Prahovei”, în articolul *Monumentul Batal. II de Vânători*, anunța că în casieria Comitetului intraseră peste 6.000 de lei, sumă strânsă numai de pe 130 de liste. Autorul articolului menționa, de asemenea, donația Elenei Cuza (100 lei), care fusese însoțită de „o frumoasă și patriotică scrisoare”, precum și a maiorului Vidulescu (200 lei), comandantul Batalionului 2 Vânători.⁹ O donație generoasă pentru Comitet (200 lei) a făcut și Nicolae Flea.¹⁰ Pe lângă sistemul listelor de subscripție, Comitetul de acțiune a apelat și la alte mijloace pentru strângerea fondurilor, prin organizarea de baluri, serate dansante cu tombola¹¹ și concerte, fie în mod direct, fie cu ajutorul doamnelor din diferite orașe ale țării cărora le trimiseseră Apeluri în acest sens¹². O contribuție importantă în strângerea de fonduri a avut-o d-na Zoe D.A. Sturdza, cu ajutorul căreia s-a adus în casa Comitetului suma de 12.557 lei.¹³

Fig. 1. Monumentul vânătorilor

⁶ Cornel I. Scafeș, Horia Vl. Șerbănescu, Corneliu M. Andonie, Ioan I. Scafeș, *op. cit.*, pp. 76-79.

⁷ *Darea de seamă a Comitetului de acțiune către d-nii membri ai grupului de inițiativă al Monumentului Batalionului II de Vânători din 1877-1878 în ședința de la 18 iunie 1893 (în continuare, Darea de seamă...)*, în „Primăvara”, 1897 (iunie-iulie), nr. 6-7, p. 98.

⁸ *Ibidem*.

⁹ „Voința Prahovei”, 1891 (24 februarie), nr. 176.

¹⁰ Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, Documente, inv. 34-42902.

¹¹ *Ibidem*, inv. 34-42894.

¹² *Darea de seamă...*, p. 98, p. 100.

¹³ *Ibidem*, p. 103.

În ședința din 30 decembrie 1891, la un an de la înființarea sa, Comitetul de acțiune a luat hotărârea de a se ține un concurs pentru atribuirea realizării monumentului de către un artist român, din țară sau din străinătate, în acest scop fixându-se un premiu de 1.000 de lei pentru modelul câștigător, dar și luna în care urma să se țină acest concurs, mai 1892. După ce acest anunț a fost publicat în periodicele vremii, Comitetul a primit machetele pe care le-a expus într-o sală unde publicul ploieștean a fost consultat și el în desemnarea modelului câștigător prin semnarea în caietele aflate în dreptul fiecăruia. Spre a da o greutate și mai mare alegerii, la 16 mai 1892, s-a ales un juriu format din: g-ralul Grigore Cantilli, B.P. Hașdeu, G. Ionescu-Gion, C.I. Stăncescu – profesor la Școala de Belle-Arte din București, I. Georgescu – sculptor, arhitectii N.I. Socolescu și F. Xenopol și I. Popovici – inginer, care, în data de 31 mai, a studiat modelele expuse și și-a exprimat punctul său de vedere. Comitetul a mai consultat, de asemenea, și pe D.A. Sturdza și Al. Candiano-Popescu¹⁴. Juriul, aflat sub președinția g-ralului Cantilli, s-a pronunțat că, din toate modelele expuse, niciunul nu întrunește condițiile cerute de Comitet, în afară de modelul nr. 2, depus de sculptorul George Vasilescu, pe care l-a găsit că le respectă într-o oarecare măsură, dar nici acesta nu putea fi adoptat așa cum era.¹⁵

După negocierile pe care Comitetul le-a avut cu artistul în cursul anului 1892, la 6 iulie 1893, se semna contractul de realizare a monumentului între Comitetul de acțiune și sculptorul George Vasilescu, autentificat de Tribunalul Județului Prahova la 8 iulie 1893. Conform acestuia, monumentul trebuia realizat din granit, partea arhitectonică, și din bronz antic florentin, partea sculpturală, urmând a fi montat pe Bulevardul Independenței până cel târziu la 1 august 1896. Înălțimea monumentului trebuia să fie de minim 13 m, lungimea unei laturi la suprafața pământului de 6 m, iar cei patru lei de pe contraforturi urmau să fie înlocuiți cu statuile a patru vânători din bronz, cu înălțimea de 1,80 m fiecare. Basoreliefurile de pe monument nu puteau fi turnate în bronz decât după ce Comitetul își dădea acordul scris. Obținerea celorlalte elemente decorative (tunurile și obuzele), precum și împrejmuirea cu grilaj a monumentului și pavarea spațiului dintre grilaj și acesta, cădeau în sarcina Comitetului. Suma pe care artistul o primea pentru acest monument era de 60.000 de lei, plătită în șapte rate.¹⁶

Monumentul a fost realizat în Italia. Partea sculpturală – reprezentată de statuile vânătorilor, vulturul cu aripile desfăcute, stindardul, elementele de pe obelisc și altoreliefurile – a fost turnată în bronz, în atelierul din Veneția al lui E. Munaretti, iar partea arhitecturală a fost realizată din granit de Baveno, în atelierul lui Innocente Pirovano din Milano. După finalizarea tuturor pieselor, acestea au fost aduse în țară pentru a fi asamblate. Pe parcursul drumului însă, unele piese arhitecturale au suferit avarii și artistul, conform contractului, a fost nevoit să le refacă pe cheltuiala sa, solicitând amânarea termenului de finalizare, fapt aprobat de Comitet și din cauză că îi achitase

¹⁴ *Ibidem*, pp. 99-100.

¹⁵ „Democratul”, 1892 (4 iunie), nr. 870; vezi modelul inițial al monumentului, în Paul D. Popescu, *Ploieștii și Prahova în vremea dobândirii independenței de stat a României [1871-1878]*, Ploiești, Editura Ploiești-Mileniul III, 2002, p. 287.

¹⁶ *Darea de seamă...*, pp. 100-102.

până la acel moment doar 46.240 lei.¹⁷ Monumentul a fost recepționat, în cele din urmă, la 15 iunie 1897, de către o comisie prezidată de D.A. Sturdza.¹⁸

La momentul recepției sale, monumentul avea un soclu din granit cu o înălțime de 1,5 m, așezat pe o platformă cu trei trepte. Cele patru fețe ale soclului erau decorate cu patru plăci de bronz, astfel: pe fațada de sud, cea principală, un altorelief ce reprezenta o alegorie a Victoriei, pe fațada de nord, cel de-al doilea altorelief, care înfățișa atacul Vânătorilor asupra redutei Grivița, iar pe fațadele de est și vest, alte două plăci de bronz, cu litere aurite, pe care se puteau citi următoarele:

În anul MDCCCXCVII/ Sub domnia Regelui
Carol I și Regina Elisabeta/ Cetățenii Ploeșteni prin
subscripțiune națională/ Ridicată-aș acest
Monument/ Intru gloria Armatei Române/ și a
batalionului II-lea de Vânători/ Cari aș reînviat
vitejia strămoșescă/ în războiul Independenței/
MDCCCLXXVII

și

Recunoștință eternă/ Vânătorilor din Prahova/
Căduți la asaltul Griviței în ziua de/ XXX August
MDCCCLXXVII/ și tuturor vitejilor luptători pentru/
Independența Țării, Libertatea Patriei/ și Mărirea
neamului Românesc¹⁹.

Deasupra soclului, un obelisc în formă de trunchi de piramidă de aproape 12 m înălțime, ce se termina în vârf cu o mică piramidă, pe care era montat un vultur din bronz cu aripile desfăcute ce ținea în cioc stindardul Batalionului 2 Vânători. Fețele obeliscului dinspre Gară și centrul orașului erau împodobite cu câte un corn de vânători deasupra unei ghirlande de laur și stejar din bronz, sub care se puteau citi inscripțiile, realizate tot din bronz: „Eroilor/ de la/ Grivița” (vezi fig. 1) și „Vitejiei/ Românesci”²⁰. La cele patru colțuri ale soclului, pe patru contraforturi din granit, se afla câte un soldat vânător turnat în bronz, în mărime naturală și în diferite poziții (fig. 2), reprezentând un trompet în așteptare, un soldat prezentând arma, un altul în poziție de atac și ultimul în poziție de santinelă, cu arma la picior. O identificare a statuiilor care îi înfățișează pe cei patru vânători a realizat-o George Tudorică.²¹ Potrivit acestuia, sculptorul George Vasilescu ar fi folosit ca modele pentru realizarea statuiilor personaje reale, trei dintre ei foști combatanți în Războiul de Independență, iar al patrulea,

Fig. 2. Monumentul Vânătorilor

¹⁷ *Ibidem*, p. 103,

¹⁸ „Primăvara”, 1897 (august-septembrie), nr. 8-9, pp. 122-123.

¹⁹ Zacharia Antinescu, *Încă trei ani de viață. Suplement la opera editată „Autobiographia mea” sêu un voiajiu în timp de 70 de ani. Prosa și poezia. 1896-1899*, Ploiești, Stabilimentul grafic „Progresul”, 1900, p. 55.

²⁰ „Vocea Prahovei”, 1897 (22 iunie), nr. 7.

²¹ George Tudorică, *Monumentul Independenței din Ploiești (Identificarea celor patru vânători de la baza monumentului)*, în „Anuarul Muzeului de Istorie și Arheologie Prahova. Studii și cercetări”, Ploiești, Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al județului Prahova, Complexul Muzeal al Județului Prahova, 1986, III, pp. 63-72.

președintele Comitetului de acțiune. Astfel, statuia vânătorului cu arma pe umărul stâng și goarna în mâna dreaptă îl reprezintă pe Anton Neagu, gornistul Batalionului 2 Vânători, cea a vânătorului în poziție de „Prezentați arm” pe Grigore Ion, vânătorul care a capturat un stindard otoman la Grivița; statuia cu vânătorul în poziție de atac îl reprezintă pe Nicolae Prușanu, care luptase în cadrul Regimentului 4 Dorobanți, iar cea a vânătorului cu arma la picior, pe Ioan Gr. Sorescu, care, deși avea doar patru ani la momentul desfășurării războiului, a fost ales drept model datorită rolului său hotărâtor pentru ridicarea monumentului, în calitate de inițiator și președinte al Comitetului de acțiune.²²

Inaugurarea monumentului nu a putut avea loc pe 30 august, așa cum anunța un ziar local²³, când s-ar fi împlinit 20 de ani de la cucerirea redutei Grivița, din cauză că lucrările de amenajare din preajma acestuia nu erau terminate. În ședința Consiliului comunal din 16 septembrie 1897, la solicitarea locțiitorului primarului, s-a aprobat acordarea unui credit de 985 de lei pentru realizarea grilajului împrejmuitoare, dar și plata sumei de 50 de lei pentru comisia care se deplasase anterior la București pentru achiziționarea felinarelor de lângă monument.²⁴

Dezvelirea acestuia a fost fixată de către regele Carol I pentru ziua de 12 octombrie 1897.²⁵ În acea zi frumoasă de duminică, la ora 14.00, trenul regal sosea de la Sinaia în gara Ploiești. Regele, însoțit de prim-ministrul D.A. Sturdza, a fost întâmpinat pe peronul gării de oficialitățile locale, dar și de către miniștrii prezenți. După trecerea în revistă a companiei de primire, Carol I s-a suit alături de prim-ministru, de prefectul județului și de locțiitorul primarului în trăsura care i-a transportat la monument. În pavilionul realizat special pentru această inaugurare, Regele a asistat la serviciul divin oficiat de I.P.S.S. Mitropolitul Primat, înconjurat de înaltul cler, de proteierii Capitalei și ai județului și de clerul parohial. După această slujbă, a urmat seria discursurilor oficiale, deschisă de Ioan Gr. Sorescu, președintele Comitetului de acțiune. În cuvântarea sa, el indica motivul care a stat la baza realizării monumentului, arătând că:

Au trecut 14 ani de la războiul sacru pentru independență, au trecut 14 ani de când osemintele bravilor vânători ai batalionului al 2-lea zăceau în uitare, dincolo de bătrâna Dunăre, fără ca un semn să se fi ridicat pe pământul țării românești, a cărei neatarnare a eșit din sângele lor vitejesc. Văzând aceasta cu întristare, noi câți-va tineri cetățeni, constituiți în comitetul de acțiune, am hotărât a ridica în memoria acestor eroi un monument care, reamintind vitejia trecută, să oțelească pe viitor inimile soldaților noștri, și să înfricoșeze pe dușmanii țării, văzând ce au putut făptui opt sute de soldați români. Inițiativa noastră a fost, Majestate, cu căldură îmbrățișată și, timp de șapte ani, peste două-zeci de mii de oameni, din toate clasele societății, au dat obolul lor pentru ridicarea acestui monument, expresiunea vie a recunoștinței noastre către cei ce au știut să-și verse sângele pentru neamul lor²⁶.

²² *Ibidem*.

²³ „Vocea Prahovei”, 1897 (3 august), nr. 13.

²⁴ Serviciul Județean Prahova al Arhivelor Naționale, Fond *Primăria Ploiești*, dos. 7/1897, f. 106-106v°.

²⁵ *Ibidem*, f. 118.

²⁶ „Primăvara”, 1897 (noiembrie), nr. 11, p. 133.

Tot în cuvântarea sa, Ioan Gr. Sorescu încredința monumentul orașului Ploiești, rugându-l totodată pe primar să binevoiască

a-l păstra cu sfințenie, așa cum este, fără a știrbi ceva dintr'însul. Acest monument să fie icoană sfântă pentru toți care își iubesc patria și neamul²⁷.

I-a urmat la cuvânt locțiitorul de primar D. Ștefănescu care, la rândul său, a rememorat faptele de glorie ale Batalionului 2 Vânători din timpul războiului, a mulțumit Comitetului de inițiativă pentru ridicarea monumentului, exprimându-și recunoștința față de cei care au contribuit la realizarea sa, dar și față de Rege pentru participarea la inaugurare.²⁸ A urmat apoi discursul Regelui Carol I, pe care-l reproducem integral:

În numele armatei aduc călduroasele mele mulțumiri orășenilor din Ploesci, căci ei au luat inițiativa de-a ridica un monument ca semn de recunoștință pentru bravii fii din județul Prahova căzuți pe câmpul de onoare. Neuitată a rămas ziua de 30 August, când batalionul al doilea, zdruncinat prin o luptă crâncenă, s-a aruncat cu îndrăzneală în foc și a luat seara târziu reduta de la Grivița, smulgând vrăjmașului steagul său. Douăzeci de ani au trecut de atunci, însă amintirea acestor vremuri mari, pline de primejdie ca și bogate în fapte însemnate și rezultate fericite, nu se poate șterge niciodată din inimile noastre. Ploescii este întâiul oraș care a recunoscut că un trecut glorios trebuie să fie amintit generațiunilor prezente și viitoare prin un semn vădit. Conduși de acest frumos simțământ, d-voastre ați ridicat acest monument, care este nu numai o podoabă pentru orașul vostru, însă mai ales o mărturie că răsplată va fi pentru acei care se jertfesc pentru patrie. Să cadă vălul acestui monument, încredințat de acum înaintea orașului care m-a primit astăzi în mod așa de călduros. Vă mulțumesc ca și pentru cuvântările așa de adânc simțite ce mi-ați adresat²⁹.

Discursul a fost primit cu entuziasm de toți cei prezenți și a fost aclamat minute în șir. Regele a coborât din pavilion pentru a studia de aproape monumentul, ocazie cu care Majestatea Sa l-a felicitat pe sculptorul George Vasilescu, prezent și el la inaugurare. A urmat apoi punerea la temelia monumentului a pergamentului subscris de M.S. Regele, Mitropolitul Primat, de prim-ministru și ceilalți miniștri prezenți, de membrii Comitetului de acțiune și de oficialitățile locale. Documentul a fost așezat într-un tub de sticlă și apoi într-unul de metal, împreună cu medalia emisă (fig. 3), avers și revers] de Comitet cu această ocazie, două monede de argint, *Ordinul „Steaua României”* și *Crucea „Trecerea Dunării”*. Pe parcursul acestei ceremonii, corul comunei a intonat de două ori Imnul Vânătorilor.³⁰

Fig. 3. Medalia inaugurării Monumentului Vânătorilor
Avers și revers

²⁷ *Ibidem*, p. 134.

²⁸ *Ibidem*, p. 135.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ „Democratul”, 1897 (16 octombrie), nr. 1387.

Inaugurarea s-a terminat cu defilarea trupelor, mai întâi corpul ofițeresc și generalii, sub comanda g-ralului Pillat, apoi o companie din Batalionul 2 Vânători, câte un batalion din Regimentele 7 Prahova și 32 Mircea, un escadron din Regimentul 6 Călărași, pompierii, iar la final, elevii liceelor, societățile și muzicile. După ceremonie, regele Carol I a fost găzduit în casa văduvei lui Ghiță Ionescu, bancher din Ploiești, unde a primit omagiile delegațiilor clerului, membrilor consiliilor comunal și județean, magistraților, comercianților, corpului profesoral și, nu în ultimul rând, pe membrii Comitetului de inițiativă. Suveranul a vizitat apoi spitalul Boldescu, a inspectat noile cazărmi ale Regimentelor 7 Prahova și 6 Călărași, iar la ora 17.00 a ajuns la Gară, de unde trenul regal l-a dus înapoi la Sinaia.³¹

Festivitățile prilejuite de inaugurarea monumentului s-au încheiat seara, când autoritățile locale au organizat pentru membrii Comitetului de acțiune și veteranii prezenți un banchet, în timpul căruia g-ralul Alexandru Candiano-Popescu, cel care în ziua de 30 august 1877 solicitase și primise comanda Batalionului 2 Vânători, a ținut un discurs în care își exprima convingerea că amintirea faptelor de vitejie ale vânătorilor, dar și monumentul în sine, vor dăinui veșnic:

...Acum 20 de ani, pornind la atacul Griviței, ziceam Batalionului II de Vânători: „Cei care vor muri, vor trăi în amintirea țării!” Spusele mele s-au adevărat. Monumentul ridicat vânătorilor o dovedește. Acest monument este un omagiu al recunoștinței publice. Și el nu va pieri căci nu e târnăcop, nici nu e vreme, care să dărâme ceea ce zidește recunoștința unui neam cu întinse aspirațiuni către viitor...³².

Monumentul Vânătorilor a reprezentat încă de la inaugurarea sa, din 1897, unul dintre simbolurile orașului Ploiești, mărturie peste veacuri a eroismului ostașilor prahoveni care și-au jertfit viața pentru obținerea Independenței.

³¹ *Ibidem*.

³² Paul D. Popescu, *op. cit.*, pp. 296-297.